

Meer dagen tellen maakt nog geen beter onderwijs

Op 5 december 2025 besliste de Vlaamse Regering om stevig te sleutelen aan de organisatie van het schooljaar. Minder pedagogische studiedagen, minder evaluatiedagen, het schrappen van facultatieve vakantiedagen en de verplichting om de eerste en laatste schooldag als effectieve en volledige lesdagen te organiseren: het zijn ingrepen die groot(s) klinken in communicatie en tabellen, maar die in de praktijk vooral een groot risico met zich meebrengen. Ze riskeren de druk op scholen en leerkrachten te verhogen en de ruimte om kwaliteitsvol onderwijs te maken te verkleinen.

De voorgestelde maatregelen beogen een directe positieve impact op de organiseerbaarheid, werkbaarheid, professionalisering en zorg voor leerlingen, maar voor veel collega's voelen ze aan als een motie van wantrouwen tegenover hun inzet en professionaliteit. En dat op een moment waarop het onderwijs al kraakt onder personeelstekorten, planlast en een structureel hoge werkdruk.

De leerlingen willen ook gehoord worden

De onrust leeft niet alleen bij personeel en directies. Ook de reactie van de leerlingen was opvallend. Er is een onlinepetitie die het ontslag van minister Zuhal Demir (N-VA) eist en die goed is voor duizenden handtekeningen. Op sociale media duiken filmpjes op waarin secundaire scholieren zich keren tegen de plannen van de minister. Er circuleert ook een oproep tot een 'staking', samen met een duidelijke boodschap van leerlingen: "Wij willen opnieuw gehoord worden." Leerlingen voelen het haarfijn aan wanneer maatregelen hun schoolleven en hun leerklimaat dreigen te veranderen zonder dat ze afdoende uitleg krijgen waarom, zonder dat ze inspraak ervaren en zonder dat de realiteit op school wordt meegenomen. Een draagvlak voor het beleid is geen vanzelfsprekendheid. Onderwijs is een gedeelde opdracht en die opdracht heeft enkel kans op slagen wanneer personeel en leerlingen zich ernstig genomen voelen.

Onderwijskwaliteit vraagt tijd, vertrouwen en samenwerking

Onderwijskwaliteit ontstaat niet door simpelweg 'meer dagen' te tellen. Ze groeit door sterke teams, degelijke omkadering, voldoende gekwalificeerd personeel en een kwaliteitsvolle professionalisering die ingebed is in het reguliere werk. Wie het onderwijs echt wil verbeteren, investeert in mensen en houdt rekening met de realiteit op schoolvloeren. De minister verwijst naar internationale vergelijkingen zoals OESO-cijfers, maar gemiddelden zijn geen recepten. Landen verschillen sterk in leerplannen, omkadering, zorgstructuren en maatschappelijke verwachtingen. Laten we helder zijn. Vlaamse leerlingen hebben in werkelijkheid vaak zelfs meer effectieve lessen per week dan gemiddeld in de OESO-landen. Als we intellectueel eerlijk willen vergelijken, dan moeten we naar het volledige plaatje kijken, niet naar één indicator die toevallig goed in een persbericht past. Meer lestijd creëer je niet met het louter invoeren van meer lesdagen. Maar al te vaak worden de lesdagen onderbroken door allerlei activiteiten en gebeurtenissen. De oefening moet dus breder gaan. Als je echt lesuitval wil terugdringen en onderwijskwaliteit wil verhogen, dan moet je nadenken over personeelsbeleid, ondersteuning, haalbare planlast, zorg, opleiding, kerntaken, werkdruk en tijd om als team te groeien.

Pedagogische studiedagen zijn geen luxe, maar een hefboom

Pedagogische studiedagen zijn geen vakantiedagen. Ze zijn, mits zinvol ingevuld, een cruciale hefboom voor onderwijskwaliteit: afstemmen rond minimumdoelen, omgaan met veranderende klascontexten, taalbeleid, inclusie, gedrag op school, evaluatiepraktijken, oudercommunicatie, didactiek ... Dat doe je niet even tussendoor. In scholen waarin teams wel de tijd krijgen om samen te leren, te overleggen en afspraken te maken die gedragen worden, zie je het effect: rustigere klaswerking, duidelijkere verwachtingen, sterker beleid rond zorg en meer consistentie in evaluatie en begeleiding. Toch wil de regering in het basisonderwijs het aantal pedagogische studiedagen beperken tot maximaal drie halve dagen, telkens mét 'pedagogisch zinvolle' opvang. In het secundair onderwijs worden pedagogische studiedagen zelfs afgeschaft, met de suggestie dat collectieve vormingsmomenten dan maar voor de start van het schooljaar, tijdens vakantieperiodes of op evaluatiedagen moeten plaatsvinden.

Laat ons dat benoemen zoals het is: professionaliseringsdruk verschuiven naar buiten de normale arbeidstijd. Dat is onaanvaardbaar. Iedereen weet dat de werkdruk nu al te hoog is. Leerkrachten vragen niet om minder verantwoordelijkheid, maar wel genoeg tijd om samen beter te worden in hun job. Professionalisering is geen hobby die je 'erbij' doet. Het is een kernonderdeel van kwaliteitsvol onderwijs.

Evaluatiedagen en klassenraden: kwaliteit kun je niet wegknippen

Daarnaast wil de regering het maximumaantal evaluatiedagen in het secundair onderwijs verlagen en de werking van de klassenraden herbekijken. De directeur krijgt meer vrijheid om de klassenraad samen te stellen. Leerkrachten levensbeschouwelijke en keuzevakken zouden niet langer automatisch deel uitmaken van de klassenraad. COC begrijpt de wens om efficiënt te werken, maar elk kind heeft recht op een grondige en zorgvuldige evaluatie. Kwaliteitsvol evalueren kost nu eenmaal tijd: toetsen analyseren, brede ontwikkeling bespreken, remediëring afspreken, zorgnoden inschatten, ouders correct informeren, beslissingen juridisch en pedagogisch onderbouwen. Als je het aantal evaluatiedagen beperkt zonder alternatieve tijd te creëren, dan duw je teams richting nog meer avond- en weekendwerk en vergaderingen tot middernacht. Dat is geen modern personeelsbeleid, maar een uitputtingsbeleid. Bovendien hebben leerkrachten van levensbeschouwelijke en keuzevakken leerlingen ook een heel schooljaar opgevolgd. Zij zien soms net andere facetten van die leerlingen op het vlak van motivatie, attitude, welbevinden en sociale dynamiek. Hun aanwezigheid is vaak een basisvoorwaarde om een correct en volledig beeld te vormen van de leerling. En COC stelt ook een eenvoudige, maar belangrijke vraag: wat zijn de mogelijke juridische gevolgen van een ongunstige beslissing van een klassenraad wanneer niet alle relevante leerkrachten aanwezig waren? Wie draagt dan het risico bij betwisting? De school? De directie? De overheid?

Laatste schooldag: politiek die botst op de praktijk

De verplichting om de laatste schooldag als lesdag te organiseren, botst in het secundair onderwijs op de harde grenzen van de realiteit. De dag na de eindexamens nog 'lesgeven' is in veel studierichtingen simpelweg onmogelijk. Wie dat toch oplegt, doet alsof logistiek, deliberaties, terugkoppeling, administratie, inhaalbewegingen, stageaf rondingen en afrondende communicatie niet bestaan. Het is even zinvol als een politicus vragen om onmiddellijk na verkiezingen opnieuw campagne te voeren. Het miskent de realiteit van het werk. Scholen zijn geen machines waarin je zomaar 'efficiënter' dagen duwt zonder rekening te houden met processen en mensen. Wie de laatste schooldag wil 'vullen', moet ook durven zeggen hoe je dan deliberaties, rapportering, feedback, afsluitende gesprekken met leerlingen en ouders, zorgoverdracht en administratie organiseert zonder extra druk. COC is bereid om constructief mee te werken aan hervormingen die het onderwijs echt vooruithelpen. Maar dat kan alleen met respect voor de mensen die elke dag dat onderwijs dragen en met oplossingen die de werkdruk verlagen in plaats van verhogen. Start met echt overleg. Als je lesuitval wil aanpakken, maak dan ook werk van structurele oorzaken: lerarentekort, planlast, gebrek aan ondersteuning, groeiende zorgnoden, te weinig tijd voor effectief lesgeven en voor teamwerking. Meer dagen tellen maakt nog geen beter onderwijs. Meer vertrouwen, meer tijd voor kwaliteit en meer gedragen beleid wel.

COC is bereid om constructief mee te werken aan hervormingen die het onderwijs echt vooruithelpen. Maar dat kan alleen met respect voor de mensen die elke dag dat onderwijs dragen en met oplossingen die de werkdruk verlagen in plaats van verhogen.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

